

Blokkeert de werkelijkheid je creativiteit?

Over kijken, lol en leren

Voor een opleiding die ik volg, had ik een les 'tekenvaardigheid' over werken naar de waarneming. Waarbij vooral werd aangeraden om niet na te gaan tekenen wat je ziet. Wat gebeurt er als je na gaat tekenen, vaak lukt het niet om de vorm en verhouding te pakken te krijgen met je potlood. Dit frustreert en blokkeert de lol van het maken. Want tekenen is vooral leuk!

Veel studies laten zien dat je juist de werkelijkheid en het kijken daarnaar nodig hebt om je te ontwikkelen. Dat dit niet meteen lukt, is heel normaal. Het gaat om het niet opgeven en zoeken naar manieren waarop het stapje voor stapje je lukt. Dit is precies wat creativiteit doet. Het leert je doorzetten.

Deze twee ogenschijnlijke uitersten riepen bij mij nogal de nodige vragen op. Ik besloot ze beide kritisch onder de loep te nemen om te ervaren wat ze te bieden hebben. Met een potlood in de hand ging ik de tuin in. Onze konijnen werden mijn studieobject.

Gelukkig is het een warme dag. Uitgestrekt liggen de konijnen in de schaduw. Ik bekijk die grappige, knuffelachtige vormen. En word heen en weer geslingerd tussen de neiging om het dier te aaien en direct alles op papier te willen zetten. De vorm van het dier, de kleuren, de wollige vacht... Hoe het dier als een koning de ruimte inneemt, boven op haar zelf gegraven heuvel. 'Ik zal dat dier goed op papier krijgen', trekt door mijn lijf. Een soort dwangmatigheid neemt beslag van me. Ik besluit te beginnen met een grondlijn op papier, dat geeft houvast. Zolang het dier rustig blijft liggen is het natekenen geen probleem. Maar het krijgt jeuk en daar gaat de opzet van mijn tekening... opnieuw beginnen is geen optie voor me. Al kijkend probeer ik in te schatten hoe het eruit zou zien als het konijn nog in de 'juiste' houding lag. Met het puntje van mijn tong uit mijn mond klaar ik de klus. Hier en daar valt het model weg. Na een half uur stap ik over op de tweede tekening 'niet natekenen...'

Eerst kijk ik lange tijd naar het dier, wat valt me allemaal op, wat fascineert me... Hoe zit het dier in elkaar, welke grove vormen zie ik, wat is de ziel van dit dier. Goh, wat een lekker zonnetje eigenlijk, denk ik bij mezelf. Met nieuw papier ga ik aan het werk.

- Stap 1: Een grondlijn

- Stap 2: Het voor mij meest kenmerkende op papier neerzetten; die bolle, ronde vormen en eigenzinnige oren.
- Stap 3: De knuffelachtige vacht poetsen, tekenen en gummen.
- Stap 4: King of the hill: de omgeving tekenen. Het lukt me niet om niet te kijken naar het dier. Hoe het zijn plek bezit en inneemt.

Voor mij opvallend is dat ik de tweede keer met veel meer rust hebt getekend, vanuit de ontspanning. Het ging niet om het konijn wat daar voor me zat, maar om het idee 'konijn'. Het resultaat was dus ondergeschikt aan de ervaring/beleving.

Door me niet te begraven in mijn waarneming heb ik veel meer gezien van 'het konijn'. Ik zocht naar systemen en manieren om het dier te 'vangen', zonder afgeleid te worden door het dier voor me. Ik bedacht manieren om mijn geheugen te helpen hoe een konijn eruit ziet.

Door eerst een tijdje te kijken en verwonderen over wat ik zie was ik veel rustiger. Ik zag die gekke eigenwijze haren voor zijn zwaaiende oren. Hoe het dier zeer tevreden, met toegeknepen ogen, trots lag. Ik heb meer contact gemaakt de tweede keer. Verwonderd zit ik de opbrengsten te vergelijken, de ene tekening oogt ook veel ontspannener. Kijken met je ogen is anders dan kijken met je hart.

Annelies Heimensen werkt met haar bedrijf Kexpo aan creativiteit. De zoektocht tussen techniek, vaardigheid en theorie is een onuitputtelijke inspiratiebron voor haar blog.

